

Megöregedett a nyár, gondolta Káló, mint emlékeiben mámijának arca.

Rég meghalt nagyszülei ilyen sűrűn, mint mostanában nem jutottak eszébe régen.

Amikor múlik a nyár félelem fogja el, rátelepedik a lelkére szinte érzi a súlyát mint egy megázott nagykabátnak.

Egyedül maradt, csak fia Józsi maradt neki, aki még mindig nagyon anyás volt, s ezt már nem is tudja kinőni sohasem, legyintett magában.

Nem beszélnek róla, de akkor is tudja, Józsi, a fia még azon az áron, hogy eladta lábáról a borjúbőr csizmáját, de akkor is felült a gyulai gyorsvonatra, hogy talán utoljára de még láthassa anyját, akinek jajveszékelését a gyulai állomáson utólag elmesélték a mezítlábas kamasz fiúnak: - Jaj muro somnakuno pulyo Józsikám már sohasem foglak látni, drága gyermekem, magzatom. Istenem, drága jó Istenem add, hogy még egyszer láthassam az én egyetlen drága kincsemet. Óh Devlale sáma pe leste! (Óh Istenem, vigyázzál rá!)

Immár negyedik éve vándorolt Káló Kaman fiával egyik nyomorúságos cigánytelep egyik sátráról a másikra, egyik dűlőről a másikra, amikor az ősz határban érte utol őket. Észre sem vették olyan gyorsan költözött el előlük a nyár. A fákról pirosbarna leveleket sodort a szél, a kocsiútra majd a levelekkel együtt a szemébe fújta a port a két vándornak. Megint elmúlik a nyár, Istenem megint elvettél tőlük egyet, ezzel még szegényebbek lettünk, szakadt fel a sóhaj!

Káló feleségét Mozolt Márianosztrán vallatták, míg meg nem halt. Két év alatt elfogyott a vagyonuk az ügyvédekre, a többit meg elitta bánatában a hetekig egy szót sem szóló magas, szikár Káló.

Kavarogtak a gondolatok a fejében, néha megálltak, hogy kifújja magát, majd szétfeszítette mellét a düh és a bánat, olyankor letette a szürke kabátját, kivette zsebéből a felesége kendőjét és letörölte vele fáradt homlokáról az izzadságot. Nézte az útmenti fákat és a távolba keskenyedő kanyargó utat.

Pár percig némán álltak egymás mögött, a Nap már a távolban a fák koronáit simogatta, de a felhők körülötte már vörösek voltak, vihar lesz - gondolta.

Na, fiam! - szólalt meg egy idő után az öreg, ma este azokban a szárkúpokban elleszünk, olyan fekhelyet csinálok neked a kévékből, hogy még József Főherceg is megirigyelné! Na nehogy meglássanak minket a csendőrök, mert akkor mehetünk a fogdába, ott aztán nemcsak ágyról, de még egy jó verésről is gondoskodnak ezek a kutyák!

Lekanyarodtak a kiserdő mellett, behúzódtak a fák köré, majd amikor a nap már lebukott a gémeskút mögött a világosi hegyek mögé, akkor indultak csak el. Egyszerre sűrű sötétség borult a kukorica kúpokra, mintha csak csillagos fekete pokrócával védte volna a teremtő a két csorró cigányt. Na menjünk fiam - csináljunk magunknak fekhelyet. Szétdobtak gyorsan egy kúpot, az egymásnak állított kévéket sorban lerakták, majd két másikból egy-egy kúpot raktak duplán köré, az is úgy nézett ki, mint a többi, de sokkal masszívabb volt és több kévéből állt. Káló még a világosságban megtervezte a kúpot és úgy rakta, hogy senkinek ne legyen

szembetűnő, ha netán a csősz, erdőkerülő, vagy a föld gazdája arra járna, ne vegye észre, hogy hiányzik egy kúp. Ezért csak elvettek minden másodikból hármat-négyet, arra nagyon vigyáztak, hogy a kúpok száma ne csökkenjen.

Hamar elnyomta az álom a fiút, hiszen már napok óta nem pihenték ki magukat a cigányoknál legutóbbi szálláshelyükön, mert sokáig beszélgettek a tűz mellett és nem akarta, hogy apját egyedül hagyja az idegen, alig ismert cigányokkal. Így aztán csak hajnalban aludt egy-egy órát, de csak ülve, egyik szemét állandóan nyitva tartva apja mögött, hogy nehogy valaki hátba támadhassa Kálót.

Kálónak hét háza volt Gyomán és sok pénze, aranya, bödönszámra. Ő maga verseny és hátaslovakat szállított az olaszoknak, franciáknak és a magyar hadseregnek egyaránt. Lókereskedő-kupecként jó hírben állott, amiért sokan irigyelték. Felesége Mozol szép sudár asszony volt, de nemcsak külleme, hárnyiksága is figyelemre méltóvá tette. Ezt mindenki tudta róla, főleg a cigányok között volt ez ismert tény. Míg Káló egy vásárban kereste meg tíz, ötven vagy száz ló árát, addig ő a tudományával ennek a többszörösét is. Ráadásul neves jövendőmondó hírében állt. Még a határon túl Szerbiában, Hercegovinában, de Lengyelországban is ismert volt az ő tudománya. Így aztán Boszniában a katolikus templomnak és más templomoknak, valamint a papoknak termérdek pénzt adományoztak. Brassóban a templom bejárata mellé két gyermekükről 8-10 éves korukban vörös márványból életnagyságú szobrot állítattak.

Rég volt, szép volt! Mondogatta a visszamlékezései végén az öreg cigány, amikor társaságban beszéltek tetteiről. Ilyen sűrűn emlegetett tettei közé sorolható az is, amikor egy fényes kávéházat megvett felszerelésestül pincérestül egy ültő helyében, mert úri jókedvében azt találta ki, hogy almásderes lova a fényes kávéház biliárdasztaláról egy vödör zabot ehessen. Ezt természetesen csak, mint tulajdonos tehette meg. Így aztán az ügyvédje ripsz-ropszra megcsinálta a szerződést annak rendje és módja szerint és nyélbe ütötték az üzletet. A zenészeknek húzni kellett a legszebb nótákat, a ló ette a zabot a billiárdasztalon lévő vödörből, Káló meg kért egy huszárpecsenyét magának (ami egy szelet kenyér volt, sóval és piros törött paprikával megszórva!) Amikor a ló befejezte az evést, utána pezsgős vödörből megitatták a pincérek és megkérdezték Kálót:

-Mit tetszik még parancsolni uram?- Káló azt parancsolta, hogy hívják oda a volt tulajdonost. Odahívták - Na kérlek szépen szeretnék veled koccintani, ha megengeded - mondta Káló a volt tulajdonosnak, aki így válaszolt: - Megtiszteltetésnek veszem kérlek. Megittak egy pohár pezsgőt, majd Kalo benyúlt a belső zsebébe, kivette a kávéház adásvételi szerződését. Megkérdezte a volt tulajdonost szépen, nyugodtan: - Mond kérlek, tudod mi ez?- Hát hogyne tudnám! - válaszolt a volt tulajdonos. - Akkor ezt most én megsemmisítem, mert nekem nincs szükségem egy kávéházra. De mivel te nem engedted, hogy a lovamat megetessem a biliárdasztalról, ezért vettem meg a kunyhódat - míg Káló ezeket mondta, szép akkarátusan széttépte a szerződést, majd egy hanyag mozdulattal a háta mögé dobta a fecniket. A volt tulaj e közben szoborrá dermedt. Majd Kálo felállt, fogta a lovát és lassú léptekkel kivonult a márványpadlós kávéházból, hátrahagyva mindent.

De híres volt Ő a jótékonykodásairól is. Minden lóvásárban két-három birkát vágatott le, hogy boldog-boldogtalan ehetett a számlájára. Ha bement egy kocsmába lehúzatta a rolót és zárás után is aki akart még ehetett-ihatott az udvaron 2-3 bográcsban főzetett paprikásból amennyi csak belefért.

Hajnalban kinyitotta szemét Káló fia. Nem szólt, mert észre vette, hogy apja is fenn van. Így feküdtek még egy darabig egymás mellett, amikor Káló megszólalt dörgő, mély hangján - opre san aba Kananar? (Fönn vagy már Kananár?) - Óva Dade! (Igen apám) No akkor menjünk, míg nem visznek! Először kidugták a fejüket halkan, s amikor senkit sem láttak a közelben, mindketten kibújtak a szárkúpból, és gyors léptekkel visszamentek a kiserdőbe. Ott leseperték ruhájukról a szárleveleket, kiszedték hajukból is és elindultak a gémeskút irányába. Még nem jött fel a Nap. Ilyenkor, amikor már letörik a kukoricát a kocsiút pora csak dél felé melegszik fel. A hajnal nagyon párás, a fák levelei és a bokrok meg a fű vastagon vizesek voltak. A madarak elkezdtek csiripelni, az égbolton magasan darvak repültek ék alakban Nyugat felé. A faluból harangszó hallatszott. Siessünk a kúthoz - mondta Káló fiának - míg ide nem ér a csorda, meg a disznók kondája. Pár perc múlva elérték a mezőt és a kutat. Káló felhúzta a nagy, nehéz

farönköt, nem engedte, hogy a fia húzza fel. Majd lesz még módod benne, várj a sorodra - mondta az apja és szaporán felhúzta a farönk vödröt a kútból. Mindketten megmosakodtak, szomjukat is oltották a jó hideg vízzel, a fiú meg is rázkódott tőle. Pedig nem is szilvórium - jegyezte meg Káló, majd kimosta vele a száját és mutató és hüvelykujjával alaposan megmosta a fogát és a szájpadlását. A megmaradt vizet a vályúba öntötték. Így ni - ne menjen pocsékba! - szólt a fiú - majd megisszák a tehenek. - Beosztó gazda leszel, ha így folytatod Kananár - mosolygott az öreg cigány a bajsza alatt, nézte a fiát míg az visszaengedte a kútba a nagy favödröt.

De aventar ando gáv! - Na menjünk a városba, keressük meg a komám özvegyét. - Mire a városba értek egymás után nyitottak ki az üzletek, szatócsboltok. Aznap a városban nagy állatvásár volt, ezt akkor tudták meg, amikor bementek a templommal szemben lévő lépcsős kocsmába. Kálót ismerték a kocsmárosok és a kupecek egyaránt. Senki sem tudta róla, hogy elszegényedett nincstelen lett és szárkúpokban alszik esténként. Bár ruházatuk kopott volt, de zsebeikben volt egy-egy tenyérnyi reszelő, s ha már fogyóban volt a pénzük, betértek az útjukba akadt házakba, vagy tanyákra és megéleztek ollókat, késeket, bárdokat, vagy fúrókat ebből tellett megint pálinkára, borra, meg egy-egy tál meleg ételre. Bár igaz ami igaz, Káló soha sem volt nagy étkű ember, inkább csak ivott. Volt rá példa, hogy hetekig csak ivott, de nem lett részeg, az esze mindig a helyén volt, enni meg csak egy pár falatot evett. Így aztán a majd két méteres széles vállú ember százhúsz kilójából csak vállai magasodtak ki, s parancsoltak tiszteletet bárhová is lépett be. Most is így volt. Még alig kérte ki a pálinkáját a kocsmárostól, amikor ismerősként köszönt rá egy hang. - Pálinkás jó reggelt drága Kálókám, de régen láttalak, hát hogy vagy, merre jártál, hány lovat hoztál, hol vannak? Rám számíthatsz, nekem még mita (lovak eladása után járó pénz) sem kell, tudod, ahol tudok ott segítek. Mesélj, hogy vagy testvér?!

Káló lassan felemelte a pálinkáspoharat a jobb kezével, de még mielőtt a szájához emelte volna, valamit motyogott, majd a poharából kiöntött egy keveset maga elé a földre és lassan a szájához emelte a poharát és ivott belőle egy kortynyit. De nem nyelte le a pálinkát, először megzubogtatta a szájában, ide-oda lökte a pofazacskóiba jobbra meg balra és csak utána engedte le a torkán az italt. A csicska megvárta - kivárta a mozdulatot, hiszen évtizedek óta ismert már Káló szokásaiból éppen eleget ahhoz, hogy tudja, ez a szinte szertertásos mozdulat a halottai emlékére történt. Ez szent és sérthetetlen pillanat, az első reggeli ima után az első rítus amit tisztelni illett . Ha ezeket a szokásait bárki a világon nem tisztelte, azzal Kálo

sohának a soha nem állt szóba.

- Na most mondjad komám, mi az amit tudni akarsz?

- Hát bocsánatot akarok kérni, hogy letámadtalak, de olyan régen láttalak és úgy megörültem neked, de mondd csak, ki ez a fiatalember veled? - mutatott apámra a csicska. Káló kérni akart még egy pálinkát, de mire a pult felé fordult már elé is rakta a kocsmáros mosolyogva a fejét megbiccentve. Káló mint aki pontosan ezt várta felemelte a poharat és megint ivott a pálinkából, miközben szemügyre vette, hogy kik tartózkodnak a kocsmában. Ismerős és idegen arcokat látott és a régen látott porcelán láncos lámpát ugyanúgy egykedvűen a plafonról lelógni. A belső terembe két lépcsőn lehetett feljutni, ott voltak azok a kupecok, akik nem a vásáron csinálnak üzletet, hanem itt cserél köztük gazdát a pénz! Káló fia is ismerte a magyar embert a „csicskát", ő itatta meg a lovakat, ő vezette fel a felvásárolt állatokat a vasúti vagonokba és a szállító kalodákba.

- Ő a fiam, mutatott apámra Káló és kért neki ismét egy kis édes pálinkát meg egy málnát. Kocsmáros! - szólt Kálo. Csinálj a fiamnak meleg reggelit, azt, ami jól esik neki! - igenis Kálo. – ugrott azonnal a kocsmáros. Uram Atyám, hát te vagy az Józsikám, de megnőttél egyem a szívedet, de szép erős fiú lettél, hány éves vagy már, látom már nő a bajuszod is. Megölelhetlek? - és átkarolta Kálo fiát a csicska.

- Na jól van már, nem vagyunk mi asszonyok, állj már arrébb! - szólt rá az öreg cigány. Mit iszol?

- Hát tudod Józsi bátyám, hogy én mindig azt iszom, amit Te.

- Na jól van, adjon neki is szilvóriumot abból, amiből nekem szokott hozni. A csicska felhajtotta a pálinkát egy húzásra, majd elkezdett köhögni, de ezt mindig eljátszotta akárki kért neki akármilyen italt: Áhhh..., brrrr, brrrr... rázta meg magát, majd így folytatta: soha nem fogom megszokni ezt az erős italt, de majd megszokom a fenébe is , nem igaz?! Férfinak való igaz-e?

Te Káló, itt haljak meg a szemed láttára, hogy te vegyél nekem koporsót, ha nem igaz, hogy megálmodtam, hogy találkozok veletek!

- Ne átkozd magadat, úgyis elhiszem. De ha már ilyen őszinte vagy hozzám, akkor megmondom miért is jöttünk ide ma. Nem a vásárba! - A csicska közelebb lépett Kálóhoz, majd szétnézett, hogy hallja-e valaki őket, mert azt is tudta Kálóról, hogy a felesége milyen tudománnyal bír és ez titoktartást követel. A csicska közelebb hajolt Kálóhoz és a jobb kezének mutatóujját szájához emelve jelezni akarta, hogy halkabban beszéljen Kálo, mert itt még a falnak is füle van. Isten őrizzen, hogy valami titkot hangosan kimondjon és azt valaki meghallja. Az természetes volt, hogy az öreg cigány neki ugye elárulhat bármilyen titkot, ő úgy hallgat, mint a sír.

- Na most mondjad Kálókám! - hajolt egészen közel hozzá, majd gyorsan megkérdezte Kálótól - Mozol nénit kell figyelnem és ha jön mondjam neki, hogy ne jöjjön be, nehogy elvigyék a singálók?

- Annak már te semmit nem tudsz mondani chorribija - mondta Káló, - mert negyedik éve, hogy meghalt Nosztrán.

- Úristen! - vetett magára keresztet a chorribija csicska. Majd egyik pillanatról a másikra el kezdett sírni. Szegény Mozol néni, de sokszor elvette az éhségemet, de sok pénzt nyomott a gelebembe drága Jó Istenem...!

- Na elég volt az imából, inkább azt mondd meg, hogy mi van a komám feleségivel, tudod, aki ott lakik abban a nagy házban a templom mellett?

- Az a gazdag Kupco?

-Az, az. Mi van a feleségivel?

- Hát Kálókám, annak a Kupcónak nagyon nagy temetése volt, a legszebb kripta az övé a katolikus temetőben.

- Na és a felesége letette már a gyászt fiam? Azt mond meg.

- Hát az már régen Káló bátyám, hiszen annak már két éve is elmúlt.

- Na jól van fiam, iszol még egyet?

- Hát, ha te is úgy akarod Kálókám?!

- Kocsmáros Úr!

- Igen Káló

- Adjon ennek a jó gyereknek még egy lélekmelegítőt abból, amit nekem szoktál adni.

- Igenis, itt is van - szolgálta ki a csicskát mint egy grófot a kocsmáros. Kálo és a kocsmáros közötti titkos paktumról senki sem tudott. Tette ezt Kálo arra az eshetőségre, ha netalán pénz hiányában erre veti az útja, akkor majd ne kelljen kölcsönt kérnie. Ezért a vásári üzleteiből származó több ezer pengőt, ékszereket hagyott letétben a kocsmárosnál. S a vendégek előtt arra nagyon odafigyeltek, hogy titkos kapcsolatukat senki előtt ne fedjék fel. Még a söntésben sem tegezték egymást. Amikor már zárás után senki sem hallotta őket, pertu jó barátok voltak. Kálo szobát kapott, megtisztálkodhatott, tiszta ruhát ölthetett, hiszen egy-egy szekrény ruhát hagyott magának, több helyen is az országban a kocsmárosoknál, kávéházi tulajdonosoknál. Jelmezei között katonatiszti, csendőrtiszti, és egyéb polgári, előljárói valamint úri ruhák is voltak de a feleségének úgy szintén. A fegyverekről, a lovakról, hintókról nem is beszélve. Káló ennyire előrelátó volt, de sajnos Mozol feleségének halála után még az a soknak tűnő felhalmozott vagyon is pár év alatt elfogyott, semmit sem vett, mert úgymond úgyis elvették volna tőlük. Igy aztán jótékonykodásra fordította a vagyonát.

Amikor már Káló nem mutatott érdeklődést a kupcó iránt a csorrobija annál inkább elkezdte:

- De Kálókám mit akarsz még megtudni erről az asszonyról, mert én tudod, hogy tégedet és a Mozol nénit úgy tekintelek, mintha az édes testvéreim lennétek.

- Hát tudod fiam, ha már ilyen őszinte vagy, akkor elmondom. Tudnod kell, hogy a komámnak sosem volt gyereke.

- Hát hogyne tudnám, hiszen sokszor jártam le hozzájuk, legtöbbször az istállójukba, Istenem, de sok szép remunda lovat bekötöttem én oda. Bizony sok kupecnek megakadt a szeme Zsuzsa asszonyon, mert annak a mai napig nem törte meg a szép tartását még a gyász sem.

- Igen, igen! Node mondanám, folytatnám - vette át a szót Káló.

- Mondjad csak bátyám, bocsáss meg, hogy félbeszakítottam a szavadat.

- Semmi baj, az Isten is megbocsát mindenkinek - válaszolta Káló. Szóval már beteg volt három éve, amikor én elvittem egy híres orvoshoz, hogy kivizsgálja, mert úgy kiszáradt, mint a ballankóró.

- Ez igaz, szegény gazda sokat szenvedett.

- Na aztán az a professzor megállapította, hogy halálos beteg. Otthon akart meghalni, ezért én hazavittem, de akkor történt, hogy Mozol nénédet elvitték a Nosztrára és évekig lefoglalt az ő baja-gondja. Utána meg külföldön voltam, majd amikor hazajöttem már ott várt a levél, amit Zsuzsa asszony írt. Abba az állt, hogy a komám úgy végrendelkezett, hogy halála után a gyász leteltével Zsuzsa asszony az én kezembe adja a birtok vezetését és ő se maradjon egyedül, hanem jöjjön hozzám feleségül ha én is jónak látom. De ha nem akarom, az sem baj, csak a birtokot, a ménest és a gazdaságot senki más csak én vezessem!! Na ezért jöttem ma ide, hogy megkérdezzem, megtudakoljam, hogy mi a helyzet a birtokkal és Zsuzsa asszonnyal. Nem ment-e feleségül valakihez, nem tudsz róla semmit?

- Hát Káló bátyám én inkább nem mondok semmit. Nem szól szám, nem fáj fejem. Óh drága Dévla! Ütötte vissza a szájába a szót a csicska. Jajj inkább ne szóltam volna semmit édes Jó Istenem, csókolom a fájdalmas sebeidet a keresztfán!

- Mi van veled csorribija marel o Del tyo shero (verje meg az Isten a fejedet) mit beszélsz?! Beszélj inkább vagy megártott a pálinka, mi van veled, mi lelt?

- Kálókám ne is kérdezzél, mert ha azt akarod, hogy őszinte legyek hozzád, akkor én nagy bajt hozok rád és én annyira, de annyira szeretlek tégedet, hogy nem akarok neked bánatot okozni! Na érted már Káló?

- Nem értem és nem akarom érteni ezt a sok zagyvaságot! Álljál görbén, ha akarsz, vagy zsugorodjál össze, de beszéljél egyenesen, értetted?, ripakodott a chorribijára Káló.

A chorribija úgy tett, mintha már engedne Kálónak, de lelke mélyén alig várta, hogy a hiszékeny cigányt félrevezesse. Tudta, hogy a vallásos cigány mélyen istentisztelő, istenfélő ember. Tudta, ha Kálónak valaki megátkozza magát bárki legyen is az, feltételek nélkül elhiszi a mondottakat.

- Kálókám hajolj közelebb egy kicsit, hogy meg ne hallják itt, mert nem akarom, hogy utána bajom származzon belőle. A majd kétméteres cigány lehajolt a csicska szája magasságáig, amit az elégedetten nyugtázott. Kálókám az Isten verjen meg engem elől, hátul amerre csak járok, hogy úgy vakuljak meg mind a két szememre, hogy te vezessél egyik háztól a másikig, ha nem mondok neked igazat. A Zsuzsa asszonyt a katolikus pap használja.

Káló úgy elkapta a fülét a chorribijától, mint ha a villám csapott volna annak a fejébe. Köpött egy nagyot a padlóra és megmeredt a teste és a tekintete egyszerre mintha szoborrá vált volna.

Esteledett. Öregebbek lettek egy nappal, de nem okosabbak. Már elhagyták a gémeskutat is, lassan beesteledett, de nem mentek vissza a szárkúpokból csinált hajlékukba.

A fiú órák óta nem mert szólni az apjának, Kálo magában motyogott, nem is vett tudomást fiáról, - mint ahogy ezt évek óta tette - aki csak mint az árnyék követte őt. A fiú egy idő után hallgatta, hogy apja azt fütyüli alig hallhatóan talán a csillagos ég miatt:

Csillagok, csillagok,

Szépen ragyogjatok

A szegény legénynek

Utat mutassatok...

Hajnalodott, mire a dobozi hídhoz értek. Káló fia csak akkor kérdezte meg apját

- Hová megyünk, Dade (apám) - Elmegyünk Kuslóhoz, meghúzzuk nála magunkat télire, aztán tavasszal meg tovább állunk, amikor már minden bokor szállást ad. Ezek a cigányok fiam dudumestyók és ducestyók páchake romij kadala, (békés romák ezek), nem lopnak, nem rabolnak. Én éppen azt szeretném drága fiam, hogy te ne tolvaj családból vegyél el asszonyt magadnak. Eleget szenvedtem én ezért, megfizettem az árát! Te inkább egy életen át dolgozzál, verd a vasat, csináld a cigányfúrókat és inkább száraz kenyeret egyél, mintsem a börtönöket járd a feleséged miatt. Bárcsak én is így tettem volna fiam! A keresztapád Kusló még 1916-ban a csabai vásáron megígérte, hogy Marika lányát neked neveli fel, a mi törvényeink és szokásaink szerint. Ha Isten is úgy akarja, akkor Marika csak terád vár tisztán, szűzen mint a frissen leesett első téli hó!

- Ki az a Kushló Apám?

- Hát szép magas ember, fehér bőrű, jó kiállású, mindig jó lovai voltak akárhol is találkoztam vele és becsületes ember. Tíz éves korodban adott neked egy arabs telivér csikót a kondorosi csárda előtt, amikor elbúcsúztunk tőle utóljára!

- Ja, tudom már, emlékszem, akkor mentünk át érte a határon, amikor Brassóba mentünk.

- Az, az na látod, hogy emlékszel?

- Igen, a lányára is emlékszem a szép Marikára, aki adott nekem egy rántott csirkecombot fehér kenyérrel, és én nem hittem el, hogy ő csinálta a vásártéren két téglára állított vasfazékban, amit meg mamám adott neki ajándékba és ő azonnal felszentelte egy halom sült és rántott húst sütött benne!

- Örülök neki fiam, hogy így emlékszel rá! Ha az Isten is úgy akarja, akkor az a lány terád

vár. Aztán vigyázz fiam nagyon, hogy el ne rontsd az életedet és nehogy öregségedre úgy járjál mint én! Látod anyád meghalt, kipusztultunk a vagyonunkból. Rubi testvéred meg kutya emberrel kötötte megint össze az életét, aki nemcsak hogy zsugori, de azt mondta a húgodnak, hogy küldjön el minket a házából, mert nehogy miattunk őket is elküldjék, kiutasítsák Gádorosról.

- Ezt mondta a kutya? Én megölöm, esküszöm puske te denma Dade és eltemetem a saját ganéjában! Apám csak egy szavadba kerül! - Nem fiam éppen eleget veszítettem már! Tégedet nem akarlak elveszíteni! Ha az Isten is velünk van - tett magára keresztet Káló - chumidav leske dukha (csókolom a fájdalmait), akkor elveszed Marikát és elmész a vasúthoz dolgozni, fúrókat és szerszámokat csinálni! Becsületben neveld fel a gyermekeidet! Ez a kívánságom, érted fiam?

Ekkor már egymással szemben álltak, körülöttük a csendet a hajnalban ébredő madarak csivitelése törte meg. Káló a szemébe nézett a fiának, akinek pelyhedző bajuszán pár csepp hajnali harmat öregebbé tette fiatalos arcát. - Értettem és úgy lesz, ahogy kívánod Apám!

Káló megkönnyebbülten vette le fia válláról kezeit. Se előtte, se utána soha többé ilyen meghitt beszélgetés nem zajlott le közöttük.

A reggeli nap sugarai a dobozi hídon érték utol őket. Alattuk a Kőrös kiszáradt farönköt sodort, a víz haragos zöldje barátságtalanul hömpölygött.

- Látod, mutatott Kálo a település felé - ott a templomot? Az már Doboz, Sószék ide jöttünk, nem sokára itt lesz a Kárnyácki boltos, akinek kocsmája is van. Bemegyünk hozzá, iszunk egy pálinkát, jó szilvapálinkája van. Aztán Kuslónak is viszünk belőle egy üveggel.

- Jól van - mondta a fiú, majd arra gondolt, annak a templomnak sem ő lesz a lelkésze és lassan, behúzott nyakkal ballagott apja után. Akkor még nem tudhatta, hogy ez a híd milyen jelentős szerepet fog még játszani az életében a nyilasok idején, amikor ezen a hídon keresztül masíroztatták sokadmagával a kivégzés felé.

Igy kerültek nagyapámék 1925-ben a dobozi cigánytelepre Sószékre, ahol azután Édesapám megismerte édesanyámat és elvette őt. Édesapám csak nagyapám Káló halála után a II. Világháború befejeztével tudott csak kikeveredni Sószékről, hogy ne a rumungrósodjunk el, ne feledjük el a cigány nyelvet és hagyományokat.

Nagyapám már ismerte Apám első szülött fiát Dácsit, meg Arankát és Piját is, aki kantusba szaladgált már, amikor az öreg Káló súlyos beteg lett és bekerült a csabai kórházba.

Nagyon fegyelmezetten tűrte a fájdalmát, meg akarták műteni, de nem engedte, egy nagy daganat volt a hasában, ami egyre jobban elhatalmasodott rajta. Egyik este, mint életében minden nap, elmondta esti imáját, elköszönt a kórterem minden betegétől és mielőtt végleg elhagyta volna földi porhüvelyét, áldást hagyott Édesanyánkra, majd testamentumként hagyta Apánkra, hogy Édesanyánkat soha ne hagyja el, és nemzen neki sok fiút, hogy ne haljon ki soha a nemzetségünk. Rubi is eljött Kálóhoz, de nem mindennap, mint Józsi és Marika a menye, akit jósága és gyermekei felé kimutatott szeretete és odaadása miatt nagyon megszeretett. Marika szüzességét Józsinak tartogatta, amióta csak az eszét tudta. Hiába mondták neki testvérei közül főleg Póskula: ne menj ehhez az éhenkórászhoz Marika, eljött érted a gazdag cigány, nem kell mellette koldulnod a faluban. Ne ehhez a szegény csorró alávalóhoz menjél. Marika Káló fiát választotta és szült neki három gyönyörű gyereket. Dácsit, Bujerkát, aki korán még karonülő korában meghalt, mert tífuszt kapott, majd jött Aranka és utána a kis Pija, aki aranygöndör hajával és törékeny kis soványságával jobban hasonlított kislányra mit fiúra. Ráadásul hófehér bőre volt, s ha nagy fekete szemeivel ránézett Kálóra a keményszívű cigány sokat látott szemei azonnal megteltek könnyekkel.

No amikor Rubi értesült testvérétől, Józsitól, hogy apjuk bekerült a kórházba, valahogy nagy nehezen eljutott a zsugori urától és meg-meglátogatta apját. Egyik alkalommal is sietnie kellett, mert délelőtti vonattal jött és a délutánival már ment is volna vissza - gondolom, hogy az ura haragját ne zúdítsa magára. Akkorra már Rubi is több gyereket hozott a világra Zsubriktól. De Zsubrik ütötte, verte a múltjáért, Fuszulykáért, de legjobban azért, hogy azt a temérdek sok aranyat, pénzt nem neki hozta, ami a múltjához tartozott.

- Szóval már mész is Rubi lányom? - kérdezte tőle az apja, amikor Rubi félreérthetetlenül szedelőzködött.

- Hát tudod Apám, várnak a gyermekeim.

- Tudom lányom, eridj csak! Káló akkor már tudta, nincs neki sok hátra, nem engedte magát megműteni. Hasában több kilós daganat szívta már el az életét egyre látványosabban. A nagy erős cigányba csak hálni járt az élet.

- Oszt mikor jössz lányom? kérdezte Rubitól Kálo. Hangjában újra halhatóvá vált a „Rubintos virágom” kicsengésének az íve, de már nem volt benne annyi élet és főleg rajongás, mint régen.

- Hát, Apácskám igyekszem, amint tudok!

- De hát mégis mikorra várjalak Rubim?

Kálo ki akart csikarni lányából egy pontos napot, mert már érezte, hogy minden erejét össze kell, hogy szedje ahhoz, hogy még élve lássa Rubiját. Nem akarta neki mondani: - nem látod már alig élek? - Káló tartotta magát és mosolyt erőltetett megfáradt arcára. Jól van lányom, eridj csak Isten hírével és vigyázz magadra!

Rubi addigra már összepakolta motyóját a fonott kosárba, és látszott rajta, hogy lélekben már régen elindult Bánomba.

- Jövök majd Apám, csak vigyázz magadra, jövök haljak meg, ha nem!

- De mikor? Emelte fel hangját az öreg.

- Hát majd Savatune Dade, avo Savatune!

Mondani sem kell Rubi nem jött el szombaton, de a vasárnapi látogatásra sem ért oda. Káló hétfőre rosszul lett. A főorvos behívta magához Káló fiát.

- Nézze fiatalember, megmondom őszintén, az édesapjának csak órái vannak hátra, még így is nagy csoda, hogy nem halt meg a múlt hét végén.

- De főorvos úr...!

- Nézze fiam, nem hazudhatok magának, az Édesapját el fogja veszíteni, készüljön fel erre. Ha nincs pénzük, akkor a város eltemeti maguk helyett, de ha eltudják temettetni, akkor kiadjuk maguknak.

- Drága doktor úr értem, de arra kérem, hogy adjon apámnak egy erős szíverősítőt, amíg sürgönyözök a nővéremnek, mert Apám őt várja! Addig nem tud meghalni, amíg nem búcsúzik el a Rubi lányától.

- Az orvos maga elé nézett egy darabig, zsebre tett kezekkel hátradőlve az asztalának próbálta megérteni a fiatalember kérését. Majd ránézett és felegyenesedett, kivette zsebéből mindkét kezét és halkan ennyit mondott:

- Siessen kérem, én mindent megteszek amit tudok.

Káló fia lesietett a lépcsőkön de inkább futott, felpattant a biciklijére, amivel naponta kétszer is bekerekezett apjához a kórházba. A portás meg is kérdezte: - fiatalember, nem akar ide jönni dolgozni kézbesítőnek?!

Káló fia feltette a sürgönyt a postán: „Rubi siess, ha még élve akarod apánkat látni! Testvéred Józsi.” Rubi csak másnap délben érkezett Káló ágyához, akinél Józsi gyerekei, Marika és a karonülő Pija álltak. Rubi meggyorsította lépteit, amikor észrevette, hogy meglátták az ajtóban.

- Jaj Istenem, bocsáss meg drága jó Apám! Bocsással meg, ne haragudjál rám, de az ember megtudta, hogy kétszer is nálad voltam úgy hogy nem tudattam vele, ezért úgy megvert, hogy nem bírtam járni és ezért nem tudtam eljönni hozzád!

- Jól van Rubikám, semmi baj, az a lényeg, hogy itt vagy!

Rubi lehajtotta a fejét és megcsókolta az öreg haldokló apja kezét.

- Hadjad lányom, nem kell ez, ne csináld - suttogta Káló - menj odébb lányom, mert nem kapok levegőt!

Rubi felállt és hátrébb állt az ágytól. Káló halkan beszélt, mert alig volt ereje.: - Gyere ide fiam

és Marika lányom megáldalak benneteket. Áldjon meg a teremtő Isten, adjon nektek erőt ahhoz, hogy felneveljétek a gyermekeiteket erőben, egészségben. Áldjon meg benneteket o Sunto Del kon ando Cheri si! - Káló elbúcsúzott fiától, menyétől, unokáitól, majd odahívta Marikát és halkan ezt mondta neki:

- Kislányom, vigyázz gyermekeidre és szüljél a fiamnak sok fiút, hogy ne maradjon egyedül ebben a világban. Vigyázz a fiamra is és szeresd úgy, ahogy eddig szeretted, látom, hogy te szívből szereted őt! Áldjon meg érte a magasságos Jó Isten, aki a hetedik mennyországban lakik. Most pedig menjetek gyermekeim Isten hírével. Nekem most már el kell menjek, várnak rám a fiúk a testvéreim, a rokonaim és apám, anyám, mámim és papóm. Zhan Devlesa! - És Káló útra bocsátotta fiatal, egyre szaporodó kumpániáját. - Menjetek, menjetek!! Én most egyedül akarok maradni. Józsi fiam arra kérlek, hogy az utolsó kívánságomat teljesítsed!

- Mit Apám?

- Engemet a gyulai Szentháromság temetőbe temettessél el. Csak ennyit kérek gyermekeim!

Rubi látta, érezte, hogy apja mostmár senkivel sem akar beszélni, elbocsátja őket.

- Hát engemet nem áldol meg Apácskám? Rám nem hagysz áldást??

Csend ült a teremben, csak Kálo mellkasának sántító zihálását lehetett hallani. Káló nem szólalt meg. Néma csönd, szinte megállt a levegő. Káló most sem szólalt meg.

- Dade, chi phenes khanchi mange, chi des pe ma aldasi? (De apácskám, nem mondasz semmit nekem, nem adsz rám áldást?)

Káló utolsó maréknyi erejét összeszedte és felült az ágyban. Ránézett a lányára, hosszan nézte, nézte, lihegett, nézte, lihegett. Így ment ez sokáig, szinte óráknak tűntek a másodpercek. Káló csak nézte, és nézte a Rubintos virágját, majd alig hallhatóan de érthetően mondta: - Rubikám, neked csak annyit mondok, hogy majd avav Savatune (majd jövök szombaton) - és intett Józsinak, hogy vigye ki előle Rubit.

Káló fia karon fogta nővérét és kivezette a kórteremből, majd odaszólt gyermekei anyjának:

- Marika! vigyázzál rá, ne engedd! - és visszament apjához. Káló ránézett a fiára, Józsi meg nézte az apját. Állt előtte, apja meg ült az ágyon és csak nézték egymást. Kálo egy szót sem szólt, de tekintetéből Józsi mindent megértett. - Feküdj le apám - szólt a fiú és lassan lefektette Kálót. - Vigyázz fiam, nehogy pe muro mánro te reses! (Vigyázz fiam, nehogy az én kenyeremre jussál!) - Most pedig eridj, csak reggel gyere vissza!

Józsi még egy darabig nézte apja plafont bámuló tekintetét, aki többé nem nézett a fiára.

A vizit után Káló saját lábán kiment a mosdóba, megmosakodott, megfésülködött, majd visszament a kórterembe és mindenkitől elbúcsúzott. Az ablakon át még vetett egy pillantást az alkonyi égre, elmondott egy Hiszek egyet, egy Üdvözlégy Máriát, és egy Miatyánkot. Utána keresztet vetett magára, majd befelé fordult a falnak és örökre elaludt.

A látogatás és az esti vizit után elmondta imáját, elköszönt mindenkitől, kinézett az ablakról az égre, majd keresztet vetett magára. Befelé fordult az ágyban arccal a falnak és örökre elaludt.

Elment Káló abba a világba, ahol várták már szülei. Az Anyja és Apja Gurano meg a Nagyszülei és azok a cigány emberek, akik hittek az átokban. Akik számára Isten neve szent volt és akik nem kételkedtek a kimondott szó valódiságában és épp ezáltal nem voltak idevalók a földi pokolba, ahol éppen hogy az emberi értékek fonákjaként élnek és csalják lépre egymást a csorribiják. Másnapra Józsi és Marika a felesége fekete ruhában mentek be a kórházba és elvitték Kálót a gyulai Szentháromságos temetőbe, ahová eltemették a ducestyók híres Kálóját. Káló fia a sírhelyet kifizette előre tíz évre, majd minden évbe meglátogatta Kálót gyermekeivel és Marikával, aki apósa kérését megfogadva minden évben szült egy gyereket, hogy ne haljon ki a Cerenyestyók és a Ducestyók nemzetsége, míg a nap végleg le nem csavarja a lámpát a Földön.

 (Illusztráció: Péli Tamás grafikája)